

SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA KOLONJI i OCHRONEK
OGRODNICZYCH DLA DZIATWY i MŁO-
DZIEŻY ŻYDOWSKIEJ WE LWOWIE
za rok 1926 i 1927.

ZAKŁADY SIERÓT:

ul. ZBOROWSKA 8.

BURSA RZEMIEŚNICZA

ul. JANOWSKA 78.

FARMA w Sygniówce.

Ochronka i Klub Chłopięcy

ul. JANOWSKA 54.

PROGOSIĆ
BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA
4502
KRAKÓW

— 1928 —

NAKŁADEM TOWARZYSTWA KOLONJI i OCHRONEK
OGRODNICZYCH DLA DZIATWY i MŁODZIEŻY ŻYD.
WE LWOWIE.

Drukiem I. Friedmana, [Lwów,] Sykstuska 4.

Członkowie wspierający dla zasług.

Inż. Czaczkes Borys

Błp. Dr. Korkis Abraham

Błp. Rubenzahl Dawid

Prochnik Reitmanowa Runa

Członkowie założyciele

Akcyjne Towarzystwo Browarów
Altstockowie Markus i Regina
Akselbradowa Ernestyna
Backenroth i Ska, Bolechów
Briefer Ludwik i Pepi
Brettowie i Pordesowie
Dyr. Bürger Isak i Klara
Apt. Braunsteinowie Adolfowie
Centralny Komitet Ratunkowy żyd
Dyr. Eskreisowie Józef i Berta
Feliks Henryk
Fisch Szymon
Fisch Bernard i Regina
Grüner Jakób i Antoni
Griffel i Ska, Bolechów
Dyr. Gruffowie Juliusz i Róża

Hammer Norbert
Hausnerowa Ema
Koberowie Bernard i Marja
Kolo Panien żyd. we Lwowie
Landauowie Izak i Toni
Lauterpacht Aron
Lauterpacht Debora
Moszkowicz Franciszek
Neuweltowie Rudolfowie
Rohatynowie Markus i Julja
Reder Rubin i Fani
Rubinsteinowie Maurycy i Zofja
Schaffowie Lieber i Frymeta
Schleicherowie Fryderyk i Franc.
Schotzowie Adolf Herman i Antonina
Stow. żyd. majstr kraw. we Lwowie

Weitowie Herman i Ewa

Błp. Członkowie założyciele :

Dr. Altstock Jakób
Dr. Altstock Juliusz Leon
Bürger Henryk
Dreikurs Abraham
Feliks Elka
Feliks Leon
Fischlerowa Regina
Frostowa z Reiserów Regina
Dr. Gruder Ludwik
Grünbaum Henrietta
Hasklerówna Zofia
Hendel Fabian
Hendel Jetti
Hoch...owa z Scheerów Cyla
Kleinerowa Fanny
Koch Szymon
Dr. Laufer Jakób
Lederer Emil

Leiblerowa Bronisława
Menkes Gusta
Oransz Szymon
Rechterówna Helena
Schaff Elieser
Schaff Samuel Dawid
Schaff Hinde Reisel
Schaff Róża Rachel
Schleicher Leib
Schleicher Otylla Rachela
Schneider Ettl
Schotz Markus
Selig Leizer
Inż. Singer Herman
Tennenbaum Izrael
Tennenbaum Perl
Thürhaus Józef
Weber Augusta

SKŁAD WYDZIAŁU

wybranego na VII. Walnem Zgromadzeniu
dnia 31. stycznia 1926.

Dr. Schaff Maks
Przewodniczący

Dr. Sucher Mischel Dr. Reichenstein Ada Friedman Ignacy
Zastępcy Przewodniczącego

Dr. Pińsker Oswald Glasermann Maks
sekretarz zast. sekretarza

Jäger Ignacy Posł. Frostigowa Róża
skarbnik zast. skarbnika

Członkowie wydziału:

Aschkenazowa Laura
Dr. Blatt Benedykt
Apt. Braunsteinowa Fanny
Radcz. Elsterowa Regina
Drowa Geyerowa Berta
Dyr. Hüttnerowa Fanny
Jakóbowiczowa Dela
Kesslerówna Regina

Liebermann Izidor
Münz Marek
Oransch Szymon
Dr. Schorr Adolf
Dyr. Schotzowa Antonina
Inż. Vogelowa Erna
Red. Weinstock Leon
Dr. Wiesenberg Witold

ZASTĘPCY CZŁONKÓW NADZWYCZAJNYCH

Akselbradowa Berta, Dyr. Feder Maurycy, Dyr. Grossmann Samuel.
Grüner Jakób, Dr. Koch Dawid, Arch. Reiss Leopold.

KOMISJA REWIZYJNA

Dyr. Reitmann S. Radca Schein A. Dr. Schönfeld M

Biuro Towarzystwa prowadził: Kessler Oskar.

mius.

Spr. 322

Tegoroczne Walne Zgromadzenie jest chwilą przełomową w życiu naszego Towarzystwa. Stoimy przed ważną kwestją, która stanowić może o losie naszych Zakładów, jeśli nie znajdziemy środków dla zaradzenia grożącemu niebezpieczeństwu. Komitet Centralny Opieki nad Sierotami Żydowskimi we Lwowie, zawiadomił wydział że zmuszony jest zredukować swe zasiłki, że w ciągu r. 1928 jedynie w bardzo wyjątkowych wypadkach będzie mógł udzielać pomocy i że z końcem r. 1928 wszelka pomoc ustanie. Niektóre nasze instytucje a w szczególności wszystkie nasze domy sierot, otrzymują około 35% swych zapotrzebowań tytułem zasiłku od Centralnego Komitetu. Inne zaś instytucje a w szczególności Klub Chłopięcy są w przeważnej mierze utrzymywane i dotowane przez Komitet Centralny. Jest rzeczą zatem Towarzystwa wyszukać sposoby pokrycia tych zasiłków, które dotychczas otrzymywaliśmy z Komitetu Centralnego.

Zasadniczym postulatem być musi, że nie wolno nam zwinąć ani jednej z naszych instytucji, nie wolno nam żadnej z tych instytucji zrestryngować. Tak jak Towarzystwo powstało, nie licząc się z tem, czy otrzyma skądkolwiek jakąś pomoc, tak i obecnie rozwinąwszy się, doprowadziwszy konsekwentnie do ustalenia się pierwotnej linii wytycznej, nie może ustać w swej pracy i musi znaleźć nowe źródła pokrycia swych zapotrzebowań.

Komitetowi Centralnemu, Związkowi w Warszawie oraz J. D. C. należy się najszczerze podziękowanie za ich dotychczasową pomoc i współpracę. Bez współpracy tych instytucji nie mogłoby było Towarzystwo rozwinąć się i doprowadzić do obecnego stanu rzeczy. Subwencje zwolna malały, jednak ustępujący wydział czuje się uprawnionym i zobowiązanym do zapewnienia tych centr. instytucji, że Towarzystwo ani na chwilę nie zaprzestanie pracy, owszem wytęży wszystkie swe siły i swą energję do dalszego rozwoju. Będzie to ze strony Towarzystwa najlepszym podziękowaniem dla wyżej wymienionych instytucji, które z pewnością o ile tylko będą mogły, nadal Towarzystwo wspierać będą.

Walne zatem Zgromadzenie obecne tem różnić się musi od zwyczajnych takich zgromadzeń, że nie tylko będzie miało aprobować sprawozdania ustępującego wydziału, ale również wskazać nowo wybranemu wydziałowi drogi i środki dla pokrycia poważnych kwot, które dotychczas otrzymywało z Centralnego Komitetu. Nowowybrany wydział będzie musiał, stosując się do uchwał Walnego Zgromadzenia, wytężyć wszystkie swe siły, aby Towarzystwo niczego z dotychczasowego swego dorobku nie utraciło.

2) Ciężkim i bolesnym był okres ubiegły dla Towarzystwa. W listopadzie 1926. zmarł Dyr. Szymon Oransz. Zmarły od pierwszej chwili założenia Towarzystwa, był członkiem wydziału i sumiennie i gorliwie spełniał swe obowiązki. Przez długi czas był kuratorem, przez szereg lat zastępcą kuratora Farmy na Sygniówce. Mimo że sam prowadził olbrzymi zakład sierót wojennych

im. Dawida Rubenzahla, i piastował ponadto dużo honorowych obywatelskich urzędów, znajdował jeszcze zawsze czas dla współpracy w Towarzystwie, radą i czynem współpracował przy jego rozwoju a niejednokrotnie rada jego decydowała w ważnych sprawach naszych instytucji. Cześć pamięci tego nieustrudzonego pracownika.

II.

Dnia 27. lipca 1927 umarł nagle Anzelm Vogel, kierownik domu sierót przy Zborowskiej 8. Każdy członek Towarzystwa wie jak ciężką stratę ponosi Towarzystwo z powodu przedwczesnej śmierci tego nieodżałowanego człowieka. Dzieci straciły ojca, wychowawcę, zakład duszę swą, Towarzystwo—najlepszego pracownika, najlepszego myśliciela i najlepszą swą podporę. Jeśli Towarzystwo z dumą patrzeć może na rozwój swego zakładu, jeśli Tow. z dumą wskazać może na owoce swej jednastoletniej działalności, to zawdzięcza to w głównej mierze mrówczej pracy tego niezmordowanego pracownika. On właściwie stworzył dom sierót przy Zborowskiej 8, którym tak się chlubimy i na który jako na wzór wszyscy wskazujemy. On powierzony sobie mały domek rozwinął w duży gmach, on w martwą glinę tchnął swego ducha, on stworzył prawdziwy dom w którym zajął miejsce ojca dla sierot. Zbyt świeżą jest rana, by móc rozvodzić się nad zasługami przedwcześnie zmarłego. Jedno tylko powiedzieć można, że dom sierót przy Zborowskiej jest jego duszą, jest jego tworem i żyje nadal tylko jego duszą. Jak zastąpić tę straszną, tę bolesną stratę, niewiadomo. — — —

W minionym okresie starał się wydział utrzymać dotychczasową linię wytyczną, rozszerzając jedynie w pewnych kierunkach swe zadanie. Dążąc konsekwentnie do raz wytkniętego celu, doprowadził wydział do zupełnego osiągnięcia zamierzonego skutku. W ochronce dziennej przebywają w głównej mierze jedynie dzieci we wieku przedszkolnym. Tylko wyjątkowo przyjmuje się dzieci we wieku szkolnym, o ile stwierdzono rzeczywistą nie dającą się w zupełności usunąć nędzę. W bieżącym roku opuściły resztki starszych dzieci dom sierót Zborowska 8, tak że dom ten obecnie przeznaczony jest dla dzieci wyłącznie do 14 roku życia. Bursa rzemieślnicza, również została zrekonstruowana. Chłopcy, którzy są w stanie zarobić jakąś poważniejszą kwotę miesięcznie, którzy są w stanie choćby tylko częściowo pokrywać swe zapotrzebowania, opuszczają bursę. W bursie zasadniczo przebywają chłopcy między 14—16 roku życia. Jedynie w bardzo wyjątkowych wypadkach zezwala się na dłuższy pobyt, jednakże nie dłużej niż do ukończonego 17. roku życia. Również i na farmie rolniczej przeprowadzono te same zasadnicze zmiany. Z tej przyczyny rozwinięto i rozszerzono działalność Klubu chłopięcego, przemieniając częściowo charakter tej instytucji. Klub Chłopięcy przeznaczony był z początku dla młodzieży zajmującej się sprzedażą po ulicach i t. p. Obecnie ten charakter jego w znacznej mierze uległ zmianie. Klub grupuje koło siebie obecnie byłych wychowanków wszystkich zakładów sierót tak ze Lwowa,

jakoteż i z poza Lwowa, kształcących się zawodowo, bądź terminujących u prywatnych majstrów, bądź też uczęszczających do szkół zawodowych, udzielając tymże chłopcom wszelkiego rodzaju pomocy przy ścisłej indywidualizacji zapotrzebowań każdego chłopca. Przy klubie siłą rzeczy zaistnieć musiał pewnego rodzaju patronat rzemieślniczy, który z czasem rozwinie się w bardzo pożyteczną instytucję. Przeszło 100 chłopców korzystało z usług Klubu.

Za inicjatywą i na żądanie Komitetu Centralnego, wprowadzono w ubiegłym okresie we wszystkich instytucjach przymusowe prowadzenie zapisków o każdym wychowanku przy równoczesnem prowadzeniu karty zdrowia tego wychowanka. W ten sposób lekarz, pedagog i wychowawca, co pewien czas wypowiadają się o każdym wychowanku, dając możność poznania charakteru, rozwoju fizycznego i umysłowego każdego wychowanka a tem samem dając możność obiektywnego zbadania, do jakiego zawodu dany wychowanek najlepiej się nadaje. W ten sposób wszczęto kroki przygotowawcze mogące doprowadzić do założenia poradni zawodowej.

Obok Centr. Komitetu wspomagali Towarzystwo Komitet Filadelficki, Gmina Wyzn., Gmina m. Lwowa, oraz Browary Lwowskie. Wszystkim tym instytucjom składamy serdeczne podziękowanie za dotychczasową pomoc, a do Izrael. Gminy Wyznań. i do Magistratu m. Lwowa wnosimy tą drogą uprzejmą prośbę o podwyższenie udzielonych nam subwencji. Zaznaczyć należy, że Magistrat m. Lwowa w tym roku zwiedził niektóre nasze instytucje i mógł na miejscu skonstatować, że wydział stara się spełnić swoje zadanie.

Niewątpliwie można było niejedno jeszcze zrobić, niejedno o wiele lepiej zrobić. Niestety mała tylko garstka osób stała przy pracy, borykała się ze wszystkimi trudnościami i powiedzieć można, iż jest to prawie cud, że mimo tak ciężkiego czasu, mimo zubożenia społeczeństwa, niczego nie uroniono, owszem niejedną instytucję rozwinięto i niejednen plan szerszej pracy przygotowano.

W poczuciu należycie spełnionego obowiązku przedkłada ustępujący wydział to sprawozdanie ogólne jakoteż sprawozdania pojedynczych instytucji ocenie Walnego Zgromadzenia, życząc swemu następcy owocniejszych i wydatniejszych wyników pracy.

Dom Sierót Zborowska 8.

Na zarządzenie Centralnego Komitetu opieki nad sierotami żydowskimi we Lwowie, opuścili z początkiem r. szkolnego 1926/1927 wszyscy chłopcy, którzy ukończyli szkołę ludową, zakład, przenosząc się częścią do bursy rzemieślniczej częścią do Farmy. Miejsca tych chłopców zajęła falanga nowych sierót, głównie we wieku 6—8 lat. Również spora liczba dziewcząt

starszych przeniesioną została częścią do zakładu im. Melzerowej, częścią do internatu przy szkole zawodowej.

Zakład nabrał przez to zarządzenie Komitetu Centralnego bardziej jednolitego charakteru, mieszcząc u siebie głównie dzieci we wieku szkolnym, a to do 14-go roku życia. Wyjątkowo pozostawiono kilka starszych dziewcząt, z których jedna pomagała jako nauczycielka dzieci, druga odbywała praktykę po ukończeniu szkoły zawodowej, trzecia wreszcie zdała z końcem b. r. szkolnego maturę seminarjalną.

To nagle wprowadzenie znacznej ilości nowych wychowanków spowodowało znaczne wyężenie sił kierownictwa, by zakład utrzymać na dawnym poziomie. Dzieci nowe trzeba było wdrażać dopiero do życia zakładowego, do dyscypliny zakładowej. Ze względu na masowe zapełnienie zakładu nowymi wychowankami praca była bardziej utrudnioną. Dzięki jednakże wytrawnej pracy niezłomowanego kierownictwa, trudności te w stosunkowo krótkim czasie zostały przezwyciężone, dzieci zżyły się z zakładem i stworzyły jak dawniej jedną wielką wspólną rodzinę. Z początku zdawało się, że pewne instytucje zakładowe będą musiały być choćby tylko chwilowo zniesione. Jednakowoż znów dzięki niezłomowanej pracy kierownictwa, nie doszło do tego. Chór synagogałny, chór śpiewacki uzupełniono nowymi adeptami i oba chóry dalej fungują, tak samo jak dawniej. W miejsce chłopca, który przez szereg lat odprawiał modlitwy, a który opuścił zakład, inny obecnie w tenże sam sposób nadal modlitwy odprawia. Nie odpadły również i pogadanki wieczorne. Zakład rozdzielono na dwie części. Niektóre wieczory przeznaczone dla dzieci małych, inne znów dla dzieci dorosłych. Przymus czytania książek, przymus pisemnego zdawania sprawy z przeczytanych utworów podniósł poziom umysłowy nowej rzeszy wychowanków a obcowanie ciągle z dawnymi wychowankami, z kierownictwem stale opiekującym się dziećmi, uczynił swoje. Po krótkim stosunkowo czasie zakład przybrał znów dawną swą szatę, wszystko szło wedle z góry ułożonego planu, i widocznem było dla obserwatora jak z tygodnia na tydzień wzrasta ciężna umysłowa wychowanków.

Indywidualne na wskroś traktowanie każdego dziecka z osobna, przygotowało obfity materiał dla późniejszych wychowawców w bursach i w szkołach zawodowych.

Pod kierownictwem pp. Voglów, zakład nie tylko pod względem duchowym się rozwijał i osiągnął należyty poziom, ale również i pod względem zdrowotnym zakład stał na wyżynie. Obserwacja dzieci przez kierowników i przez lekarza zakładowego, skrupulatne notowanie każdej najmniejszej zmiany w ustroju dziecka, doprowadziły do tego, że stan zdrowotny zakładu w ubiegłym okresie sprawdawczym był więcej niż dodatni. Z wyjątkiem dwu poważniejszych zachorowań, zakład nie miał żadnych cięższych wypadków do zanotowania. Mimo to że stan zdrowotny jest więcej niż zadowolający, prawie $\frac{3}{4}$ wychowanków korzystało podczas wakacji z wypoczynku, bądź to na kolonjach letnich, bądź też u prywatnych osób.

Również i w tym roku zakład się rozbudowywał. Od samego początku odczuwano brak wielkiej sali należycie oświetlonej, w której dzieci mogłyby spędzać cały dzień. Przy intensywnej pomocy Komitetu Centralnego, przystąpiono w lipcu 1926 do przeobrażenia dwu pokoi, a mianowicie dawnej jadalni i uczelni na jeden wielki pokój. Pracę bardzo odpowiedzialną i bardzo trudną wykonał zupełnie bezinteresownie p. architekt inż. Kassler, który i sam i przy pomocy swych inż. nie szczędził trudów, by jak najlepiej i jak najkorzystniej to zadanie spełnić. Obecnie mają dzieci obszerny pokój, oświetlony czterema oknami, w którym swobodnie mogą się bawić i uczyć, nie przeszkadzając sobie i nie zabierając sobie powietrza. W ciągu roku ziściło się marzenie dalsze. Dzięki ofiarności p. Rady Finkelsteina, który ofiarował ławki, sporządzone na wzór templowych i dzięki ofiarności p. Szaferowej, która ofiarowała przepiękny obrus na ołtarz, wykończono bożniczkę i zakład ma obecnie swój własny Dom Boży.

Dotychczas oświetlony był zakład gazem. W tym roku zmieniono oświetlenie gazowe na elektryczne, co ze względów zdrowotnych i bezpieczeństwa jest o wiele lepszem, aniżeli dawniejsze oświetlenie. Wszystkie te prace były możliwe dzięki mrówczej zapobiegliwości i troskliwości kierownika zakładu p. Anzelma Vogla. Przedwczesna śmierć tegoż osierociła zakład, osierociła 52 dzieci, które straciły swego duchowego ojca. Pamięć jego na wieki złączoną będzie z zakładem, duch jego i tradycja przez długie lata kierować będą tą instytucją. Dzielnie pomagała mu w pracy żona jego p. Leonia Vogelowa. Wspomagał go w pracy i lekarz zakładowy p. Dr. Berger.

Kuratorja składa najgorętsze podziękowanie czcigodnemu kierownictwu w osobach b. p. Anzelma Vogla i Jego małżonki, lekarzowi WPanu drowi Bergerowi, WP. inż. Kasslerowi, WP. Rady Finkelsteinowi, WP. Schafferowej oraz wszystkim, którzy darzyli zakład życzliwą pamięcią.

Bursa rzemieślnicza im. Dawida Ruben- zahla przy ul. Janowskiej 54.

| Zakład ten przeznaczony dla wychowanków, którzy po ukończeniu szkoły powszechnej rozpoczynają naukę praktycznego zawodu, wykazuje w czasie sprawozdawczym zadowolający pod każdym względem rozwój.

Od stycznia do końca sierpnia 1926 obejmowała Bursa swą opieką 39 terminatorów w wieku od 14—19 lat. Z tej liczby tylko 28 mieszkało stale w Zakładzie, reszta zaś, z braku miejsca, znalazła pomieszczenie w domach prywatnych, przyczem prócz zasiłku pieniężnego na mieszkanie, przystała ze wszystkich świadczeń Bursy jak: wikt, odzież, bielizna, nauka i t. p.

Gdy z początkiem września 1926 zaszła potrzeba przyjęcia do Bursy wstępujących do zawodu wychowanków Zakładu sierót przy ul. Zborowskiej 8, oraz większej ilości będących w opiece Centralnego Komitetu a przyjętych do szkoły rzemieślniczo-przemysłowej im. Korkisa sierót z prowincji, przeniesiono wszystkich starszych oraz dochodzących wychowanków do Klubu chłopięcего przy ul. Bernsteina. Po przeniesieniu wychowanków dochodzących stała się Bursa — co ze względów wychowawczych od dłuższego czasu było naszym stałym dążeniem — zakładem zamkniętym.

W miesiącach lipcu i sierpniu 1926 r., kiedy znaczna część naszych wychowanków bawiła na kolonjach letnich, przeprowadzono w bursie remont i odświeżono oraz uzupełniono urządzenie zakładowe. Wszelkie koszty remontu i urządzenia jak: nowe łóżka, koce, umywalnie i t. p. pokrył w zupełności Centralny Komitet.

Od września 1926 r. mieści Bursa 34 wychowanków, z których 17 pobiera naukę zawodu u prywatnych majstrów, poświęcając się następującym zawodom: krawiectwu 2, szewstwu 1, ślusarstwu 1, elektrotechnictwu 3, monterstwu 2, kuśnierstwu 1, kamieniarstwu 1, drukarstwu 1, złotnictwu 2, tapicerstwu 1, introligiarstwu 1. Wychowankowie ci robią dobre postępy w nauce praktycznej, oraz nauce teoretycznej, udzielonej im w wieczornych szkołach zawodow. dokszałcających.

Reszta naszych wychowanków w liczbie 17 uczęszcza do szkoły rzemieślniczo-przemysłowej im. A. Korkisa. Nauka w tej szkole jest domiarowa: przedpołudniem praktyczna, popołudniu teoretyczna. Mimo wielkie wymagania stawiane przez szkołę, wychowankowie nasi ukończyli pierwszy rok nauki z wynikiem końcowym naogół dobrym. Na dziale stolarstwa maszynowego było 4, ślusarstwa budowlanego 12, ślusarstwa mechanicznego 1.

Z terminatorów, którzy ostatnio opuścili nasz Zakład uzyskało wyzwolenie na czeladników w zawodach: złotniczym 3, elektrotechnicznym 2, instalatorskim 1, optycznym 1, dentystycznym 1, krawieckim 1, dział ślusarstwa artystycznego w szkole przemysłowej państwowej ukończył 1.

Stan zdrowotny wychowanków Bursy jest naogół zadowalający. W czasie epidemii szkarlatyny w lipcu u. r. zaszedł w naszym Zakładzie wypadek szkarlatyny, na szczęście odosobniony. Ze względu na to, że nasi wychowankowie, uczęszczający do szkoły przemysłowej nie należą do Kasy Chorych, powierzono pieczę nad ich zdrowiem p. Drowi M. E. Bikelesowi, którego gorliwą i sumienną pracę podnosimy na tem miejscu z wdzięcznością i uznaniem. Do dobrego stanu zdrowotnego naszej młodzieży zakładowej przyczyniają się w pierwszym rzędzie przestrzeganie wszelkich zasad higieny, oraz uprawiane przez nią w godzinach wolnych sporty, podnoszące prężność muszkułów, hart ducha i woli.

Wiele uwagi poświęcała Bursa w ostatnim czasie sprawozdawczym duchowej stronie rozwoju swoich wychowanków. Mają

oni w przyszłości tworzyć awangardę inteligentnego, świadomego swych zadań i celów rzemieślnika żydowskiego. Usiłowania w tym kierunku ujęte w ściśle ustalony program miały na celu: wdrażanie wychowanków do samodzielnej pracy duchowej, dokształcanie teoretyczno-zawodowe i uświadamianie społeczne i narodowe. W czasie od października 1926 do czerwca 1927 poszczególni wychowankowie opracowali samodzielnie referaty na następujące tematy: 1) Jakim powinien być rzemieślnik żydowski? 2) Colas Breugnon — rzemieślnik-artysta. 3) Idea Szomru. 4) Jan Krzysztof, Romain Rollanda. 5) Dusza Francji 6) Czasy Mesjaszowe, Szaloma Asza. 7) Znaczenie święta Purim. 8) Życie i twórczość Bialika. 9) Ankieta na temat: Czy kara śmierci powinna być utrzymana, czy zniesiona. 10) Kultura a cywilizacja. 11) Życie i twórczość Beethovena. 12) Stosunki w zakładzie sierót w Otwocku. 13) Stulecie zapalki. 14) Ogień i woda, jako elementy użyteczne i szkodliwe. 15) Pieśń o dzwonie Szyllera. Nadto szereg pogadank z dziedziny przyrody i techniki. W miesiącach zimowych b. r. wygłosił cykl wykładów o konstytucji Państwa polskiego, oraz o ubezpieczeniu społecznym wiceprezes Kuratorji Bursy p. Dr. Oswald Pińsker. Z ramienia Towarzystwa szerzenia higjeny wśród żydów prowadził raz tygodniowo pogadanki o higjenie życia codziennego lekarz Dr. H. Łukaczewski. Ponadto pobierali wychowankowie naukę historii Żydów, języka hebrajskiego, etyki, literatury żydowskiej łącznie w pięciu godzinach tygodniowo.

Z referatami i nauką łączy się ściśle wzmożone czytelnictwo wśród wychowanków Bursy, których biblioteka została ostatnio zasilona większą ilością książek tak beletrystycznych, jak popularnymi wydawnictwami z dziedziny przyrody i techniki.

Pod względem materialnym przeżywała Bursa ciężkie częstokroć chwile, w których z wydatną pomocą spieszył zawsze Centralny Komitet, nie dając upaść pożytecznej placówce pracy i wychowania. Był swój zawdzięcza nasza instytucja stałym miesięcznym subwencjom Centr. Komitetu, Żyd. Gminy Wyznaniowej, Tow. Kolonji ogrodniczych, Stowarzyszeniu rękodzielników żyd. „Jad Charuzim” i nie w ostatnim rzędzie członków wspierających i liczne grono przyjaciół Bursy. Wszystkim wymienionym powyżej Instytucjom i Członkom wyrażamy tą drogą nasze najserdeczniejsze podziękowanie.

W kierownictwie Bursy nastąpiła zmiana. I tak w miejsce ustępującego kierownika prof. M. Silbera, który położył wielkie zasługi około materialnego i duchowego rozwoju Zakładu wstąpił z dniem 1 lipca 1926 p. S. Greif z żoną, sprawującą funkcje gospodyni. P. Greif od szeregu lat był kierownikiem naszej Ochronki i Klubu i odznaczał się wybitnymi zdolnościami wychowawczymi i administracyjnymi. W sierpniu 1927. r. przeniosła się Bursa do przestronnych, nowoadoptowanych ubikacji przy ul. Janowskiej 78. Wobec rozległości ubikacji mogliśmy powiększyć ilość wychowanków, która obecnie dochodzi do 60. Wysokie koszty remontu poniósł w zupełności Centralny Komitet.

Farma rolnicza.

Praca w okresie sprawozdawczym była dalszym ciągiem zapoczątkowanych w latach poprzednich dążeń do przewarstwotwienia młodzieży sieroczej, do wytworzenia typu kulturalnego rolnika żydowskiego i zdrowego, kochającego swój zawód rzemieślnika.

Poświęcona ona była:

- a) dalszej rozbudowie warsztatów stolarskich przy zracjonalizowaniu pracy i oparciu jej na pewnych zasadach kupieckich,
- b) rozszerzeniu podstaw wychowania rolniczego,
- c) założeniu warsztatów ślusarskich.

Ad a) W warsztatach stolarskich zdołano doprowadzić racjonalizację pracy do tego stopnia, że można już było się podjąć większych robót i to robót artystycznych, które świadczą do wnie o produktiwizacji pracy. Zdołano też zainteresować społeczeństwo nieżydowskie dla naszych wyrobów. Szerokie sfery żydowskiego społeczeństwa okazują duże zrozumienie dla wychowawczych wyników naszej pracy zawodowej wśród wychowanków, a wykonane w naszych warsztatach prace cieszą się wielkim miernem. Naukę pobierało 14 wychowanków, z których w okresie sprawozdawczym zostało wyzwolonych 4. Z tych jeden wyjechał do Palestyny.

Wszyscy wychowankowie pobierają naukę na kursach wieczornych w szkole przemysłowej uzupełniającej.

Ad b) W gospodarstwie rolnem rozszerzono podstawy pracy. Obok warzywnictwa, które zintensywowało pracę chłopców wprowadzono dział kwiatowy w polu i w inspektach, mający poza stroną czysto praktyczno-dochodową także i znaczenie estetyczne. Zajętych było na roli 18 wychowanków, a przestrzegano nadal zasady nieużywania sił najemnych. W porze letniej, w czasie większego zapotrzebowania rąk do pracy zatrudnionych było na Farmie 9 członków organizacji chalucowej „Gordonia“, którzy wspólnie z wychowankami naszymi pracowali w polu. Wpływ chalców tych objawił się w odniesieniu do naszych wychowanków, zwłaszcza o ile chodzi o stronę moralno-ideową w sposób nader dodatni.

W porze zimowej urządziliśmy dla naszych wychowanków kursa teoretyczne, prowadzone bardzo umiejętnie przez kand. fil. p. Zuckerównę. Na kursach tych zaznajamiali się wychowankowie w interesujących wykładach z podstawowymi zasadami nauk przyrodniczych, jakoteż zagadnieniami, obchodzącymi rolnictwo.

W Zakładzie przebywa też kilka dziewcząt-chalców, pracujących w polu i zajmujących się gospodarstwem domowem.

Ad c) W zimie r. 1926 założyliśmy wielkim sumpstem warsztat ślusarski, prowadzony przez byłego naszego wychowanka, bardzo dzielnego i sumiennego pracownika, Kalta. Jakkolwiek ślusarnia istnieje dopiero krótki czas, zaskarbiła sobie jakością i sposobem wykonania robót wielkie uznanie, tak że przed ukończeniem jednej roboty już napływa zamówienie na następną.

Wystarczy wymienić roboty łózek, wykonane dla Zakładów T. K. O. we Lwowie, Uzdrawiska w Dębinie, Tow. Rygorozantów, jakoteż znane jej kasety. Zajętych jest w ślusarni 5 wychowanków, uczęszczających na wieczorne kursa doształcająco-przemysłowe.

W roku ostatnim wprowadziliśmy dla zapobieżenia przyjmowania sił najemnych innowację. Każdy wychowanek, wyzwolony w stolarni, jakoteż zaawansowany w pracy na roli pozostaje, o ile nie znajduje innej pracy w Zakładzie za opłatą pieniężną.

Wszyscy wychowankowie uczą się hebrajskiego. W okresie sprawozdawczym wyjechało do Palestyny z powodu zamknięcia emigracji tylko 4 wychowanków.

Obecnie zamierzamy rozbudować Farmę na szkołę gospodarstwa wiejskiego dla chłopców, co się nam jednak udać może tylko przy wydatnej pomocy społeczeństwa, które tą jedyną placówką rolniczą dla chłopców w kraju z wszechmiar popierać winno.

Doszliśmy w ostatnim roku do tego, że przedsiębiorstwa nasze w całej rozciągłości zrealizowały zasadę samowystarczalności, mimo to jednak z powodu nagromadzonych długów znajduje się Zakład w ciężkiem położeniu materialnem.

W kierownictwie farmy nastąpiła zmiana. Po ustąpieniu Pp. Barników przez szereg miesięcy kierował Farmą p. Mag. Zieser, któremu na tem miejscu szczerze dziękujemy za jego wydatną pracę. Po p. Zieserze objął kierownictwo Dr. Werber, po którego pracy spodziewamy się bardzo korzystnych wyników.

Ochronka i Klub chłopięcy.

Ochronka utrzymuje stale 70 dzieci w wieku przedszkolnym, a 12 w wieku szkolnym. (W r. szkoln. 1926/27 było zapisanych 94). Dzieci w wieku szkolnym dzielą się na dwie grupy, 1) do 5-ciu lat pod kierownictwem p. Sal. Kronówny i od 5—7 lat pod kier. p. Em. Kastnerówny. Dzieci zarówno w wieku przed- jak i szkolnym otrzymują prócz pożywienia, pomoc w nauce, pomoc lekarską, odzież, bieliznę i obuwie. Dzieci przedszkolne są zajęte jak powiedziano w dwóch oddziałach, prowadzonych wedle wymagań najnowszych metod i kierunków pedagogicznych, przyczem b. wielką wagę kładzie się na wychowanie fizyczne. Warunki bowiem zdrowotne w domach, w jakich większość naszych dzieci żyje, są wprost przerażające. Częste więc przechadzki i wycieczki w każdej porze roku, gimnastyka, ćwiczenia i zabawy fizyczne, wielce się przyczyniają do utrwalenia zdrowia dziecka. Podczas takich wycieczek i przechadzek odbywa się właściwa nauka, t. j. ćwiczenia zmysłów, śpiew, gimnastyka etc. Kontakt z przyrodą przyczynia się u dzieci do pokochania jej, co jest b. ważnym czynnikiem wychowawczym. O ile dotychczas ten sposób nauki w całej swej rozciągłości nie został przeprowadzony, to należy to przypisać brakowi ogrodu (co jest dla Ochronki rzeczą b. ważną) oraz większej sali wygodniejszej dla podobnej metody.

Naukę jęz. hebrajskiego podaje się dzieciom w sposób przystępny, a wszelkie święta czy to narodowe, czy też wyznaniowe dzieci obchodzą uroczyście, wzywając się tem samem w tradycje narodowe i religijne.

Dzieci przebywają w Ochronce od g. 8-30 do 15-30 otrzymując śniadanie i objad.

Opieka lekarska znajduje się w rękach p. D-ra Bergera, który ofiarnie udziela nam swej pomocy we wszelkich wypadkach chorobowych i służy cenną swą radą w sprawach higieny.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono liczne remonty i naprawy. I tak odświeżono przez wymalowanie ściany, a jadalnię do połowy wylakierowano, przez co daje się zmywać.

Udało się ponadto dzięki interwencji p. Dr. Reichensteinowej i D-ra Schaffa eksmitować T-wo „Makabea“ i w ten sposób zwolnić jeden lokal z wielką korzyścią dla Ochronki. Materjalnie dopomagało też Ochronce Tow. szerzenia higieny oraz w niemałej mierze członkowie Ochronki z Pp. Dr. Reichensteinową i Inż. Vogelową na czele.

Istniejący od kilku ledwie lat klub chłopięcy jest niemal jedyną tego rodzaju instytucją w Polsce. Na zachodzie a szczególnie w Stanach Zjednocz. Amer. półn. podobne kluby są rozpowszechnione i ogólnie znane pod nazwą „boy club“, mają one ogromne znaczenie wychowawcze, gdyż chronią bezdomną młodzież przed wpływami ulicy i jej destruktywnem działaniem, kierując zabłąkanych na drogę produktywnej pracy, i dając w ten sposób społeczeństwu zdrowych i tęgich pracowników. Społeczeństwo amerykańskie rozumie też doniosłość podobnych zakładów i stara się o ich byt a raczej dobrobyt. Element należący do klubu jest w pierwszym rzędzie bezdomny, a następnie głodny i nie posiadający środków na zaspokojenie elementarnych potrzeb. Taki materiał staje się z czasem poniekąd materiałem wybuchowym, eksplodującym przy lada sposobności. Klub chłopięcy jest więc nietylko odciążnikiem dla takiego materiału, ale nadto warsztatem pracy i szkołą.

Dotychczasowy charakter klubu uległ pewnym modyfikacjom. Swoboda wewnętrzna pozostała nienaruszoną. Stanowi on nadal dla siebie małą republikę o pełnej autonomji. Natomiast został zakres jego działania znacznie rozszerzony, a to dzięki poparciu głównie Centr. Komit. i poszczególnych członków.

I tak wydawał klub w bież. roku szkolnym dla 80% swoich wychowanków śniad. obj. i kol. 20% zaś objady i kol. lub tylko kol. W r. sprawozdawczym 1926/27 było zapisanych 112 z czego 80% stale uczęszczała do klubu i korzystała z jego świadczeń. 34-ech członków otrzymywało stale miesięczną subwencję na opłatę za mieszkania, wszyscy zaś otrzymywali ubrania, bieliznę, mydło, środki higieniczne, bezpłatne kąpiele etc. etc. Zarząd klubu płacił takse wpis i wypisu do korporacji rzemieślniczych oraz chesne i kursy egzaminacyjne dla swych wychowanków. Urządzano kursy dla analfabetów (1), jęz. hebrajskiego (2) literatury

hebr. i żydowsk. (1), pogadanki ze wszelkich dziedzin społecznych i naukowych ze szczególnem uwzględnieniem techniki i rękodzieła, odczyty, referaty i wykłady. Wystarczy wspomnieć referaty niektórych wychowanków jak n. p. wych. Buchwalda „geneza społeczności“ lub wych. Gelerntera „o piecach hutniczych“ i w. i. stojące na wysokim poziomie. W dużej mierze przyczynia się do podniesienia poziomu intelektualnego Dr. Łukaczewski, który zdołał niezmiernie zainteresować wychow. swojemi niezwykle pięknymi i dostępnymi wykładami, to też wychowankowie mają mu bardzo wiele do zawdzięczenia. Niektórzy chłopcy posiadający pewne zdolności muzyczne, mieli sposobność rozwinięcia się na kursach śpiewu czy też muzyki, które prowadził p. Rubin wspólnie z kierown. zakł. z bardzo dobrym rezultatem.

Wielki procent wychow. rekrutował się z uczniów nowo otwartej szkoły przemysłowej im. D-ra Korkisa. Młodzież pochodząca w całości z prowincji przedstawia materiał niezmiernie cenny i zdolny, a pozostałaby bez dachu nad głową i łyżki ciepłej strawy a tem samem zniewolona do zaniechania nauki, gdyby nie pomoc klubu. To samo było i z uczniami gimnazjalnymi i seminarjum hebrajskiego. Chorych skierowano prawie zawsze do ambulatorjów szpitala izraelickiego, a wielu z naszych wychow. korzystało z kolonji wypoczynkowych i leczniczych. Dochody swe czerpał klub chłop. w całości ze subwencji Centr. Kom. któremu też należy się szczere podziękowanie za wydatną pomoc materjalną, bez której istnienie klubu byłoby problematyczne. Załączona tabela da dostatecznie jasny obraz o świadczeniach klubu.

Bezpłatnych biletów do łaźni wydano 380.

Zawodu uczyli się :

		63		75	
krawiectwa	10	elektrotechn.	4	czapkarstwa	2
stolarstwa	12	monterstwa	5	złotnictwa	3
szewstwa	3	blacharstwa	1	dentystyki	2
ślusarstwa	30	kuśnierstwa	1	fotografji	1
handlu	6	drukarstwa	1	tokarstwa	2
rytownictwa	2		75		85
	63				

TABELA

wydatków miesięcznych w poszczególnych Zakładach Tow.

za rok 1926.

Instytucje	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecien	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Padz.	Listopad	Grudzień	RAZEM
Zakładów Zborowska 8	2.781·76	3.176·21	3.771·74	2.974·25	4.178·42	2.225·86	3.060·99	3.883·29	3.961·28	3.942·98	3.654·75	3.685·80	41.297·28
Bursa Janowska 54	2.868·43	2.841·30	3.075·27	2.495·05	2.847·89	2.442·29	4.300·02	3.565·77	5.827·60	2.728·51	2.116·52	4.158·82	39.267·47
Farma w Sygniówce	4.155·98	3.278·98	4.961·53	3.063·05	6.466·04	4.049·13	3.309·57	3.241·65	5.062·49	3.605·48	2.496·00	4.217·60	47.907·50
Ochronka i Klub Bernsteina 5	1.317·17	1.286·96	1.584·59	1.336·69	1.946·91	1.368·07	1.172·80	1.416·64	1.426·07	2.458·17	2.983·26	2.828·44	21.125·77

Zestawienie

za rok

Przychód.

	Zł.	gr.
Dotacje Centraln. Komitetu Opieki n. sier.	63.466	20
„ Komitetu Filadelfickiego	8.650	20
„ Izr. Gminy Wyznaniowej we Lwowie	15.750	00
„ Gminy m. Lwowa	2.000	00
Dochody Towarzystwa	11.170	00
Wkładki członków poszczególnych instytucji	25.950	82
Datki, zbiórki i imprezy	16.765	18
Dochody z przedsiębiorstw Sygniówki	11.678	64
Niedobór	11.539	35
	166.970	39

Stwierdzono i za zgodne uznano:

kasowe 1927.

Rozchody.

		Zł.	gr.
1	Niedobór z r. 1926	11.539	35
2	Wydatki Zakładu przy ul. Zborowskiej	45.781	28
3	„ Bursy rzemieślniczej	37.165	84
4	„ Farmy rolniczej w Sygniówce	39.197	22
5	„ Ochronki i Kluby	34.629	12
6	Administracja Towarzystwa	6.733	46
		<hr/>	
		175.046	27

KOMISJA REWIZYJNA:

Dyr. S. Reitman m. p.

Radca A. Schein m. p.

Dr. M. Schönfeld m. p.

TABELA

wydatków miesięcznych w poszczególnych Zakładach Tow.
za rok 1927.

Instytucje	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Pazdz.	Listopad	Grudzień	RAZEM
Zakładów Zborowska 8.	3.581·52	2.719·42	4.034·82	3.964·65	3.192·68	2.628·78	3.378·02	3.249·98	4.203·55	5.821·02	4.883·99	4.123·03	45.781·28
Bursa Janowska 54	2.142·98	1.967·33	3.138·43	2.890·89	2.495·10	2.597·87	1.030·50	5.276·96	4.823·43	3.074·90	5.072·91	2.681·54	37.165·84
Farma w Sygniówce	3.229·40	2.435·90	4.835·60	3.941·80	4.247·01	5.296·47	2.139·89	2.182·95	2.150·80	2.523·83	3.119·27	2.094·30	39.197·22
Ochronka i Klub Bernsteina 5	3.086·70	2.669·84	2.986·04	3.018·16	2.639·25	2.791·63	3.778·1	2.519·85	4.140·53	2.920·57	2.525·33	2.203·41	34.629·12

Członkowie

- Akselbradowa Ernestyna Atlas Paulina
 Akselbradowa Berta Amster
 Dr. Adlersberg Salomon Drowa Auerbachowa S.
 Altstock Regina Adler Klara
 Altstock Markus Dr. Adlerstein
 Atlas Józef Awin I.
 Adlersberg Feiweł Bernhaulowie Karolowie
 Altschulerowa Klara Apt. Braunsteinowie
 Dyr. Amkraut Samuel Baramowa Otylja
 Architekt Awinowie Dr. Burstin Teofil
 Józefowie Dyr. Bürger Izak
 Dr. Atlas Karol Beck Jakób i Stern B.
 Adlerowa Amalja Berlfein Maurycy
 Auerbach Adolf Bertel Fryderyka
 Allweil Juda Blumenkranz S.
 Inż. Augenblick Maks Inż. Blass Olga
 Aksełrad - Bogdanówka Beckowie - Kościelna
 Aszkenazowa Laura Dr. Berger Henryk
 Arnsteinowa - Janowska Bardach Jakób
 Ausschmitt Ch. Blaustein Amalja
 Anmeldung Salomon Dr. Brill Jakób
 Aspisdorf A. Z. Dr. Bodek Maksymiljan
 Ackerman Antoni Beck M.
 Appel L. Barach Berta
 Altschüler P. Barach Samuel
 Ander S. Drowa Berlsteinowa
 Adler O. Blauerowa Fanny
 Dr. Atlas H. Battner Herman
 Dr. Alles Wolf Biller Henryk
 Adler Dora Brettowa i Pordesowa
 Auerbach Józef Badjan Hillel
 Drowa Allerhandowa Inż. Badjan Mendel
 Agid Edward Buber Karol
 Albert Buchband Dawid
 Atlas Klara Becker Joachim
 Aszkenazowa Bardach Bernard
 Allweil Szymon Buchs abowa Tyla
 Acker i Blank Borak Adolf
 Amsterdam Drowa Bergtraunowa D.
 Atlas Dr. Baczes Joachim
 Dyr. Arnold Breitmanowa
 Dr. Aszkenazy Baras Eugenja
 Agid Bernard Senator Bodek
 Dr. Alter Alfred Bienenstock - Zielona
 Apfelschnit N. Brück Samson
 Altman Lina Drowie Buberowie R.
 Apt. Augenstern Dyr. Brück Cyprianna
 Agid Albert Buchband Celina
 Axel Meier Buberowa Róża
 Dr. med. Alles Dr. Brauner J.
 Aksełrad Natan Baranenko Mirjam
 Acht J. Bardach A.
 Acht Pepi Bilbel S.
 Achtowa Dora Berstling Marek
 Altbach Donia Dr. Brüstiger Nuta
 Apt. Aszkenazy Adolf Blank Izrael
 Atlas Henryk Brott Abraham
 Dyr. Atlas Jozef Berggrün
 Atlas Klemens Bortyński I.
 Bürst Frida
- Bomer Chaim
 Prezes Braunsiein
 Bach A.
 Dr. Blumental M.
 Bienstock H.
 Firma Brandstätter
 Dr. Bardach Jakób
 Berger Marjan
 Battner Pepi
 Berstling Fryderyka
 Brendłowa M.
 Dyr. Barakowa Lina
 Berlfeinowa Anna
 Bojkowa Sara
 Byk
 Bank
 Baczes i Grüss
 Brückner Chaim
 Bank Komercyjny
 Blaustein (skł. farb)
 Bochner Isak
 Dr. Beiser Jakob Apt.
 Braunstein Leon
 Beitel S. I.
 Berstlingowa Fryd.
 Breitfeld i Wiesner
 Bielerowie
 Dr. Brüstiger Nuta
 Brück
 Dr. Balk
 Dr. Bardach
 Dr. Burstin Edmund
 Apt. Bomse Ernest
 Bannerowie
 Baumwurzel I.
 Baith Adolf
 Bardach M.
 Barach Samuel
 Brückenstein A.
 Briefer Ludwika
 Bassechis Sali
 Apt. Brettler Juljusz
 Apt. Bleiberg Binim
 Dr. Baczesowa (Bogdan.)
 Bardach Gerszon
 Inż. Beschloss J.
 „ Better Michal
 Brunnenwasser
 Dyr. Bader J. (Polsot)
 Brecher J. E.
 Rornfeld Herman
 Dr. Bramer Jozef
 Breitmann Jakób
 Brettowa
 Buchband Jakób
 Buchbinder Dawid
 Buchstab Samuel
 Brill Szarlota
 Bacherowie-Lenartowicza
 Drowie Baczesowie

- Badian Józef
 Bank Albert
 Bardachowa Mina
 Dr. Bartel H.
 Beck Jakób
 Bernfeldowa Berta
 Brandtowa Dora
 Birnbaum Ernestyna
 Dr. Blasbalg Klara
 Dr. Blatt
 Dr. Blattowa Zofja
 Inż. Blausteinowa
 Dyr. Blochowa
 Dr. Blumenfeld Izidor
 Dr. Czoban Alfred
 Czaczkes Maurycy
 Dyr. Czermak Józef
 Czaczkes Leon
 Apt. Czaczkesowa
Citronenblatt Sara
 Chuwenowa Fryderyka
 Mgr. Cellermaver Izak
 Dr. Chajes Saul
 Czysz L.
 Czopp
 Chameides
 Chiger Jakób
 Apt. Czaczkes (Ozon)
 Chamysz Jakób
 Dr. Chameides Marceli
 Czaczkes Marja
 Apt. Czaczkes
 Contes i Ska
 Dr. Chotimer Leon
 Czabanowa Olga
 Czackiesowa
 Diamandstein Izak
 Diamandstein Leopold
 Dubsy Anzelm
 Dorf Juljusz
 Dornschläger Kalman
 Doenner Chaim
 Dym Saia
 Dorfmann Dawid
 Dreikurs Norbert
 Donner Emma
 Diesendorf Bronisława
 Diesendorf Fanny
 Dr. Deiches Adolf
 Dr. Damm Albert
 Drimmer Mina
 Dobrzański Władysław
 Radca Doller
 Dithik F.
 Dressler Jozef
 Dinerowa Toni
 Deller Sabina
 Dienerowa Dino
 Dystenfeld Kiwe
 Dr. Dogilewski Mojżesz
 Dr. Diener Zygmunt
 Diamandstein Wylhelm
 Dreilinger M.
 Ettinger Samuel
 Apt. Eckerowa Frania
 Apt. Ettinger M.
 Drowa Ebersohnowa M.
 Eck Józef
 Radcz. Elsterowa Regina
 Dyr. Eislerowa Margit
 Ehrlichhof M.
 Enisowa Salomea
 Enisowa Amalja
 Enisowa Erna
 Einschlag Pepi
 Ehre Dawid
 Dr. Ebersohn Edward
 Engelkreis Regina
 Ehrenkranz Szymon
 Ehrenkranz
 Ehrenkranz I.
 Ehre H
 Eckerling E.
 Engelkreis N.
 Eichlerowa
 Dyr. Esskreisowa
 Ehrenkranz M.
 Engelman H. i Syn
 Ehrlichhoff
 Dr. Ebersohn
 Dr. Engel i Bogen
 Br. Eckstein
 Enreich Enda
 Enreich Klara
 Dr. Ecksteinowa
 Engländer
 Eibuschitz Samuel
 Ebnerowa
 Ehrenpreis Pepi
 Dr. Elster Olga
 Erbsenowa
 Dyr. Eskrets Józef
 Ehrlich Ida
 Dyr. Frydmann
 Feiweł Adolf
 Friedmann Tumin
 Friedländer Leontyna
 Finkelstein i Fehl
 Drowa Fischowa Helena
 Friedmann Izak
 Flecker Regina
 Falter Artur
 Fischbeinowie
 Fein Tosia
 Posł. Frostigowa Róża
 Freud Adolf
 Dr. Fischer
 Dr. Fruchs Józef
 Fuchs Zygmunt
 Dyr. Feder Maurycy
 Fischer Mojżesz
 Inż. Frey Henryk
 Fischer Markus
 Fischler Mojżesz
 Inż. Finkelstein Bernard
 Finkler H. D.
 Feitowa E.
 Friedmann Róża
 Drowa Friedmanowa
 Dyr. Flohrowa
 Fa „Fabrol“
 Dr. Karp - Fuchsowa
 Fränkel C.
 Dr. Feder Joachim
 Dyr. Feith M.
 Francosowa Amalja
 Inż. Fuhrman
 Dr. Friedmann Leon
 Fluss Jakób
 Feinsinger M.
 Fruchtman Dawid
 Festnig Benjamin
 Feifel Jakób
 Fuhrman Chaim
 Dr. Fern Marek
 Fuchs Maurycy
 Finkelstein M.
 Bcia Feder
 Dyr. Dr. Feuermanowa
 Dr. Fisch I.
 Flieg Saul
 Fränkel Dora
 Fränkel Netti
 Dr. Feder Ozjasz
 Feiweł Juljusz
 Finkelstein Hania
 Mr. Falber Nataniel
 Finkelstein Lucja
 Finkelstein Karolina
 Finkelstein M.
 Fränkel Salomon
 Fell Jakób
 Fuchs Samuel
 Fränkel Make
 Fränkel
 Fuhr Izidor
 Filip Szarlota
 Dr. Fruchs
 Feil M. D.
 Feldman S.
 Fischer i Lwów
 Freilich Wilhelm
 Dr. Feiweł
 Frenkel Herman
 Friedfeld A.
 Fuhrman
 Dr. Friedmann
 Dr. Fränkel Izidor
 Frankfurter Norbert
 Flohr Izidor
 Dr. Flaschner
 Fliegelmann
 Dr. Frisch Edward
 Dr. Federbuch
 Frisch Dyoniza
 Fisch Róża
 Feder Natan Leib
 Freund J.

- Feder i Gerner
 Feinowa Róza
 Feliks Fryderyka
 Fellerowie Szymonowie
 Fisch Szymon
 Fischer i Piepes
 Flaster Abraham
 Flaster Eljasz i Apfelschnitt Nachman
 Dr. Fleck
 Fränkel Samuel
 Fränkl Herman i Synowie
 Freudmann Ludwika
 Fried i Sternberg
 „Fructus“
 Folger Antonina
 FINDER Sydonia
 Freudmann Antonina
 Freundlich
 Filipowa
 Grunbaumówna
 Radcz. Geyerowa
 Dyr. Gruftowa
 Dyr. Grossmann S.
 Gottesmann Leon
 Gems Dawid
 Goldwasser Mojżesz
 Dr. Geyer Maks
 Grüner Jakób
 Goldmann Artur
 Drowa Geistowa Klara
 Drowa Grossowa A.
 Gerstel Fanny
 Drowa Gemska Marja
 Grunberg T.
 Grubel Zygmunt
 Greif Samuel
 Gross Anna
 Dr. Gerstenfeld Zofja
 Grosskopf Szymon
 Glaserman Maks
 Gallet Anna
 Grüssowa - Sakramentek
 Grüner Majer
 Gleicher Emanuel
 Dr. Graf Henryk Oswald
 Gangerówna Sydonja
 Gerschon M.
 Gutwad Józef
 Gruber
 Grützowa Róza
 Grüss Ozjasz
 Gewürz M.
 Grob H.
 Gruft
 Goldgeier I.
 Goldstein E.
 Dr. Grund M.
 Gruder R.
 Glasgall Berta
 Gärtner Matylda
 Gilberg I.
 Gilburd
- Gratter Abraham
 Goldfriedowa
 Goldstaub Rozalja
 Goldstein Felicja
 Dr. Gewandter Adolf
 Glock
 Gniwisch Juda
 Gruber-Zipperowa Gusta
 Gottfried
 Grünberg
 Grebel Bernard
 Grütz Cyla
 Gartenberg I.
 Grosskopf M.
 Groß Jonas
 Grüß O.
 Golodetz
 Gersten
 Geber Arnold
 Dr. Goldschlag J.
 Dr. Graf Hehryk
 Gleicher Emanuel
 Grünhaut Ludwik
 Inż. Glattstein Norbert
 Apt. Grünhaut
 Dr. Grüs
 Goldberg Maks
 Glanz
 Goldfinger
 Gottliebowa
 Dr. Goldman Władysław
 Grünberg i Kornblum
 Gottesman Leon
 Gelber Ignacy
 Guttman Filip
 Gründlinger Herman
 Garfunklowa Zofia
 Gelber Natan
 Goldrei Sara
 Prof. Drowie Gizeltowie
 Gleicher Róza
 Goldberg
 Goldberg Abraham
 Goldberg Maks
 Goligerowa
 Gottlieb Helena
 Griffel Mojżesz
 Gritzmann T.
 Gröbel Nachmann
 Grosskopf Samuel
 Grosskopf i Lustmann
 Grossman Samuel
 Grüss Jozef
 Grübl Norbert
 Grünbaum Ernestyna
 Gutentag
 Guttmann Aron
 Guttmann i Padwe
 Grünberg B.
 Dr. Gemski
 Gartenberg
 Grünbaum Jakób
 Grünberger Dora
- Heiber Eljasz
 Heschelesowa, ski. fortép
 Dr. Herschtal S.
 Heschelesowa Ernestyna
 Inż. Heschelesowa A.
 Halpern Berta
 Dr. Hermelin Gottfried
 Hahn Hania
 Dyr. Hutnerowa
 Hammer Salomon
 Red. Hescheles Henryk
 Hausmann E.
 Dr. Hermelin Natan
 Hass Zygmunt
 Haberman Herman
 Hirschprung Sala
 Hackowa - Jagiellońska
 Hahn Ozjasz
 Hausmann Dawid
 Hirschenfeld Dawid
 Hausierer Helena
 Handel Wilhelm
 Häcker M.
 Hagler L.
 Heustein Fanny
 Halpern J.
 Halpern M.
 Dr. Hescheles
 Dr. Holländer
 Hofman C.
 Horowitzowa Zofja
 Hefter O.
 Hebenstreit Noe
 Horowitz B.
 Haberman Salo
 Hüttner E.
 Hegedüs Adolf
 Hermelin D. R.
 Holz H.
 Hahnowa L.
 Hölzel A.
 Herschtal Szymon
 Herschtal Klara
 Hegedüs Aleksander
 Dyr. Halpernowa
 Hacklowa Rozalja
 Haber Klara
 Hoch Bernard
 Haselnus Berl
 Herman Jakób
 Held
 Horowitz, Zimmermann
 i Ska* (Fructus)
 Halpern Berta
 Hirschhorn Moses
 Hirschhornowa
 Dr. Hausman A.
 Hausman Efraim
 Dr. Holländer
 Dr. Hescheles Prym.
 L. C. Hartmuth
 Inż. Hescheles Zygmunt
 Dr. Hescheles

- Dr. Hescheles Erna
 Hechtowa
 Haber Klara
 Dyr. Hescheles
 Herschendörfer
 Hübel Adolf
 Dr. Hirschberg
 Dr. Helferowa
 Radc. Hass Szym.
 Dr. Halpern Herz
 Haber Oskar
 Halber Z.
 Hand Adolf
 Hausner Salomon i Syn.
 Helreich Józef
 Herbstówna Regina
 Dyr. Hermanowa Gizela
 Herman Laura
 Heroldowa Bianka
 Drowa Heschelessowa
 Horowitz
 Hirschsprung Janina
 Honigmann Steffi
 Hüblowie Jakóbowie
 Hüss Stanisław Henryk
 Immerdauer Regina
 Posel Inslar Abraham
 Ingber Izak
 Igłowa Mina
 Immerdauer Herman
 Dyr. Dr. Igel S.
 Igel M.
 Igel Zanetta
 Jawetzowa Dora
 Rdca Jäger Ignacy
 Juffe Salomea
 Jolles Amalja
 Juffe Markus
 „Jad Charuzim“
 Dr. James Jüttes
 Jolles
 Jedlin E. M.
 Ingber F.
 Ingber Jakóób
 Jäger Bernard
 Jäger Wolf
 Jakubowiczowie
 Jellin Cecylja
 Dr. Jonas Maks
 Jedlin Miri
 Kahane Syda
 Inż. Kuttin
 Kratz i Reiss
 Kohnowa E.
 Inż. Kornhaber
 Kosiner A.
 Kronik i Ska
 Kotlarski
 Katz Jakóób
 Kessler A.
- Kreisberg Gizela
 Kreisberg Henryka
 Kieslerowa Lotta
 Kieslerowa Thea
 Kolpan Tusia
 Kleiner Emil
 Drowa Kibi zowa Amalja
 Kahanowa Regina
 Koppelman Regina
 Kessler Józef
 Kessler Regina
 Kalisman Jakóób
 Dr. Koch Dawid
 Inż. Kasslerowa
 Klang Helena
 Krischer Róža
 Knoll Izak
 Kalmus Rozalja
 Kahane Gusta
 Kalisch M. Leib
 Korkesowa Lola
 Keller Ozjasz
 Klang Sabina
 Katzowa Belia
 Koppelman Kamilla
 Kandłowa - Kościszki
 Kober Bernard
 Kelcz Ignacy
 Kohn Maurycy
 Kurzrokowa - Łackiego
 Kulbingerowa Salomea
 Kuflik I.
 Prez. Dr. Kolischer H.
 Koller Bernard
 Kosecki Wiktor
 Kohnowa - Ochronek
 Kreppel Joachim
 Dyr. Kammerlingowa
 Kalisch Józef
 Kreuter S.
 Dr. Kimmelman
 Katz Karol
 Dr. Königsberger S.
 Keller O. (Montan)
 „Karbo“
 Kessler A.
 Królikowa Ernestyna
 Kandel Uscher
 Kipen Masza
 Krampel Józef
 Inż. Kassler Ferdynand
 Kriegshaber
 Kurzer Samuel
 Kimmelman Emil
 Kanogur Juljusz
 Karawan
 Kurcer Ida
 Katz Berta
 Katz Karol
 Katzowa Lipina
- Korpus I.
 Kłafien M.
 Koffer Maks
 Koppelman
 Kurzer Gustaw
 Karpowa Salomea
 Kohn Salomea
 Kletter Amalja
 Kurzrok Józef
 Koller Herman
 Dr. Kohn Józef
 Kestenbaum Dora
 Karp Józef
 Koch Mendel
 Dr. Kibitz J.
 Br. Kalisch
 Kimmel Gustaw
 Kanner M.
 Koch Dawid
 Kessler Herman
 Kitz Emil
 Kiczales i Margulies
 Kimmelman E.
 Kohn Dawid
 Inż. Kogut J.
 Kellierowie
 Dent. Katz Albert
 Kurzer Gustaw
 Kłafien Izydor
 Kurzer M.
 krampner Marek
 Dr. Konstantin
 Krebs Zygfryd
 Drowa Kolnikowa
 Krau Rozalja
 Knoll Maks
 Dr. Kahane Schiffowa
 Kleiner Lotti
 Korkes J. K.
 Korkes J. S.
 Dr. Klinger
 Krak Fryderyka
 Kogan Dawid
 Kohn Naftali
 Kleinststein Sygm.
 Karl Zwi
 Karl Saul
 Katz Herman
 Dr. Klinghoffer Dawid
 Dent. Kalter Morycy
 Kessler Morcy
 Dr. Katzner L.
 Kaufmann Cyla
 Kelner Fryderyka
 Kellner Lotta
 Kieselstein Samuel
 Kłafien Benno
 Kikinis Eljasz dyr. P. K. P.
 Dyr. Klein Paweł, fabr.
 Koch Filip

- Dyr. Kormes Natan
 Kohn i Ska
 Königsberger Dora
 Koppelman Maurycy
 Kieszon M.
 Kohnowa Anna
 Kümmermann Fryderyka
 Apt. Kurzrockowie J.
 Apt. Kurzrok Rafael
 Kuzmer Helena
 Dyr. Kriss Benjamin
 Katzowa Zofja
 Kulzerowa
 Klag S.
 Kannerowa
 Knopfowa
 Kohman M.
 Klinghofer Regina
 Inż. Luft Bertold
 Inż. Lufiowa
 Landau Henryk
 Landau Leon
 Litwakowte Bernardowie
 Inż. Landau Naftali
 Lubingerowa Anna
 Dr. Landau Anzelm
 Losch Marja
 Landau Helena
 Lehrer Oskar
 Landau Jakób
 Leiter Eisig
 Drowa Lederowa
 Dr. Landes Abraham
 Drowa Lauowa Dora
 Dr. Laub Maurycy
 Lustmann Pinkas
 Litwak Ignacy
 Dr. Lauterstein Maurycy
 Losch Erna
 Liebmann Lola
 Laszczower Mendel
 Lwów Samuel
 Landauowa Antonina
 Loschowa Dziunia
 Landau Ig.
 Dr. Landesberg Henryk
 Löwenherz Hermina
 Landau Sewera
 Dr. Lachs Charlotta
 Bcia Lisawoder
 Lieber - Schaff
 Dr. Landau J.
 Dr. Linial M.
 Licht J.
 Licht Joachim
 Lancut M.
 Laszczower J.
 Lieberman S.
 Landau S.
 Luft Naftali
- Drowa Lehrerowa Klara
 Loschowa Marja
 Luft Szymon
 Lehrerowa A.
 Lercher
 Lwów Sydonja
 Landau Eliasz
 Lisawoder
 Lisawoder Lea
 Ludmerer Dawid
 Laulerbach i Margulies
 Lautner i Tennenbaum
 Lenobil Jakób
 Luft Naftali
 Lang i Schimmel
 Lindenberg
 Dyr. Lehrer Marek
 Luft Szymon
 Lipsker Eliasz
 Landau Fryderyka
 Dr. Lewin Juliusz
 Dr. Lau
 Liebermanowa
 Löw Mechel
 Lublin E.
 Lakser A.
 Landes Herman
 Loheit Mina
 Lindenberg
 Landau Jakob
 Dr. Laub Marcelli
 Lenobel Jakób
 Drowa Lewinowa
 Landerer Chaskel
 Dr. Löwenheck Ignacy
 Dyr. Löwenstein
 Luft Helena
 Łukaczer Fryderyka
 Landauowa
 Landarer Chaskel
 Lasser Pepi
 Monis Józef
 Mansberg Ascher
 Massowa Ewa
 Dr. Mund Ludwik
 Menczel Józef
 Dyr. Dr. Meisels Samuel
 Drowa Mehrerowa Lola
 Moszkowicz Franciszek
 Prvm. Dr. Münzer
 Inż. Mund
 Morecki Oswald
 Münz Marek
 Dr. Meisel Henryk
 Metzger Ignacy
 Majblum
 Modlinger Herman
 Mittelman Natan
 Drowa Modlingerowa
 Dr. Morecki
- Drowa Madfesowa Zunia
 Marel Ignacy Józef
 Mensch i Hammerman
 Mehr Klara
 Mittelman Pepi
 Menkes Cecylja
 Münzerowa Regina
 Mehrerowa Marja
 Dr. Malz Dawid
 Menker Bernard
 Marel Adolf
 Dr. Mayer Aleksander
 Münzer Leon
 Drowa Meschlowa
 Mermelstein Paulina
 Münz M.
 Mandel R.
 Mund Jakób
 Minczeles Adolf
 Mautner
 Merksamer Matylda
 Müller H.
 Dent. Münzer Edward
 Madfes L.
 Müller i Beer
 Münzer Jakób
 Mannheim N.
 Melzer Leon
 Meller Herman
 Mehrerowa Ewa
 Mohr Maurycy
 Ema Bracia Mund
 Mundowa Gizela
 Menczlowa Anna
 Mehr Sara
 Mandel Leonia
 Menkes Dora
 Menkes Sala
 Drowa Meiselsowa B.
 Moszkowicz Jenta
 Mischel Bronia
 Mischel Lina
 Dr. Mehrer Franciszek
 Markus Moses
 Marel Pepi
 Malerman B.
 Meisels Chaim i Ska
 Dr. Mesuse J.
 Dr. Müller Ludwig
 Maschler Klara
 Mandel K.
 Dr. Menkes
 Mellerowa
 Meller Henryk (gal)
 Dr. Müller Ludwig
 Dr. Margulies Ozyasz
 Morecki Edward
 Münzer Ozyasz
 Markowa Berta
 Mayer Alojzy

- Mühlrad Jakob
 Montag Josef
 Majblumowa Sala
 Manberg Juda
 Marell i Koffler
 Meimann Sala
 Meller (fotograf)
 Menker Bernard
 Menkes Lola
 Menkes Ludwik
 Mermelstein Debora
 Mittelmann Natan
 Monis Józef
 Dr. Morecki
 Müller i Beer
 Mundowa Nina
 Majem Antonina
 Mantel R.
 Dr. Majulik Herman
 Dr. Meller Anna
 Meisels Lotti
 Radca Manelski
 Dr. Meller A.
 Medwin Leontyna
 Neuweltowie Rudolfowie
 Nickowa Hania
 Bracia Nussenbaum
 Dr. Nussbaum Bernard
 Nick Helena
 Nadel Bronia
 Nelken Maks
 Dr. Nussbaum Bernard
 Nussbaum Bernard
 Nestel Dawid
 Niemand K.
 Nagelberg Ida
 Ostermann Ignacy
 Opał Emil
 Ochs Herman
 Apt. Oberländer M.
 Ochs Zygmunt
 Radca Owide
 Osterreichowa Albina
 Olfner
 Inż. Oblassowa
 Dr. Parnes Emil
 Dr. Parnes Józef
 Pistyner Freide
 Pistiner Samuel
 Inż. Pohoryles
 Dr. Philipp Ignacy
 Philipp Róza
 Philipp Wisia
 Peitzer, skł. futer
 Dr. Pinsker Oswald
 Putter Hermann
 Putter Ozjasz
 Perlmutter Chaim
 „Polsot“
 Posament Gusta
 Apt. Pineles
 Pasternak, Krasickich
 Dr. Pordes Pinkas
 Prochnik S.
 Probsteinowa, Sobiesk.
 Prives Juliusz
 Pidhorec Zofja
 Pomeranz Rozalja
 Panzer B.
 Podberezec R.
 Pariser
 Popper Natan
 Putter S.
 Parille H.
 Dr. Presser
 Dr. Pordes Izydor
 Pisylyner I.
 Posamentowa
 Pilcerowie
 Dr. Parnas Josef
 Phillipowie
 Posament Izydor
 Perlman Rózia
 Putter Regina
 Pinelis Netti
 Perfumerja pod Czarnym
 Kotem
 Pipper Klara
 Pollakowa Adela
 Pordesowa
 Potel Anna
 Prager Filip
 Propstowie Leon i Berta
 Propstowie Michał i Róza
 Polturak
 Drowie Reissowie Ign.
 Reder Rubin
 Dyr. Reitmann S.
 Dyr. Reitmanowa Runa
 Dr. Reichenstein Ada
 Poseł Dr. Reich Leon
 Senator Dr. Ringel M.
 Rosenstockowa R.
 Rubenzahlowa Ala
 Rudowie Henrykowie
 Dr. Reuner Maks
 Rechtowa Róza
 Rottenbergowa Malwina
 Drowie Rabinerowie J.
 Reicher Fanny
 Dr. Rosenbaum M.
 Reis Jakob
 Dr. Reiss Salomon
 Rudy Emanuel
 Rauch I. B.
 Rubinstein Zofja
 Rapp Ignacy
 Reichowa - Rynek
 Arch. Reiss Leopold
 Dr. Roman
 Poseł Rosmarin Henryk
 Rentschner Br.
 Rischowa Emma
 Dr. Raucher M.
 Röhr Oskar
 Rosenzweig Leopold
 Rack H.
 Dr. Reichenstein M.
 Raps Markus
 Rosner J.
 Rotman H.
 Rapp M.
 Dr. Regenbogen H.
 Raucher N.
 Reissman J.
 Reissman M.
 Nadr. Rotowa E.
 Prof. Rosenberg
 Rosenwuzel
 Rabinowicz Naftali
 Inż. Rauchbergerowa
 Rudörfer Klara
 Rentschner W.
 Rosenzweig Anua
 Rubin M.
 Drowa Reissowa
 Risch Jakób
 Dyr. Rudy Mi. hał
 Reutschnerowa
 Drowa Ringlowa M.
 Reizes
 Rappaport Leon
 Rozważewska Ida
 Reisle
 Dr. Rosenblum B.
 Rosengarten Efraim
 Retch i Ziff
 Dr. Röler Maksymiljan
 Rot i Grütz
 Reiter Samue
 Dr. Rosenzweig Jona
 Dr. Ruhrberg G(al.)
 Dr. Riemer Leon
 Inż. Riemer
 Dr. Regenbogen Henryk
 Drowa Rubin Otylta
 Dr. Raucher Bernard
 Reich Samuel
 Rechter Jakób
 Dr. Redner Marek
 Ros. hwald
 Rapaport Liza
 Reiserowa
 Rottenberg Chaim
 Dent. Dr. Renner Z.
 Dr. Jakób Reich
 Reisle Berta
 Renner Salomon
 Risch Jakób
 Romer Adolf
 Romer Helena
 Rotler Leopold
 Rubinfeld Andzia
 Reiser Józef
 Reiss Salomon
 Reich Mozes
 Rotter W.
 Rosen Adolf
 Dyr. Schotzowa Antonina

- Serles Ozjasz
 Selzerowa Estera
 Sternhell I.
 Dr. Schaff Maks
 Apt. Scheinbach
 Suchystaw wł. dóbr
 Stark Gabrijel
 Schleiferowa Rozalja
 Drowa Sommersteinowa
 Sykstuska
 Drowa Schönbachowa
 Silbersteinowa Róza
 Dr. Schönfeld Maks
 Schmorak Selig
 Dr. Schmorak Emil
 Dr. Sucher Mischel
 Sasowa Berta
 Sal mon Regina
 Schleicher Fryderyk
 Schotzowa Gizela
 Seeligowa Fanny
 Drowa Schwarzowa-Słow.
 Silber Ignacy
 Drowa Steilowa Fanny
 Drowa Selzerowa-Krasz.
 Septimus Herman
 Sperberowa Zunia
 Schweizer i Falbel
 Seelg Józef
 Sicher Anna
 Post. Sommersteinowa I.
 Stecher Maks
 Drowa Selzerowa Janina
 Sobel Estera
 Stauber M.
 Poseł Dr. Schreiber D.
 Streit Majer
 Schor Berta
 Dr. Sucher Chatm
 Scharf Alojzy
 Schorowa Róza
 Schönhaut, pl. Gołuch.
 Dyr. Schutzman Lipe
 Spiegelglass, ul. Wronow.
 Radczyni Selzerowa Lola
 Silber Mojżesz
 Singerowa Lola
 Sternowa Leontyna
 Dyr. Schächner Lazar
 Prof. Silber Meilech
 Schächter i Ska
 Drowa Selzerowa Jagieli.
 Schell Abracham
 Suchestawowa-Hofmana
 Seiednfrau Bronisław
 Sigal-Wurm
 Seinfeld J.
 Sobol Szymon
 Sprecher Jonasz
 Singer I.
 Dr. Sokal R.
 Spiro M.
 Seelig Leon
- Slowak A.
 Singer Mendel
 Schlechter J.
 Schreiber L.
 Silber P.
 Silbermanowa
 Schor G.
 Rad. Dr. Schuman L.
 Schor Naftali
 Silberman L.
 Strohowa Anna
 Seiden M.
 Serles Fr.
 Scheer Ch.
 Steiger Markus
 Schatzker
 Spindel Abraham
 Dr. Stahl Jakób
 Sternberg D.
 Schenkel Jakób
 Schläger Moses
 Drukarnia „Sztuka“
 „Sanitarja“
 Samuely Schulim
 Samuely Samuel
 Spielman A.
 Streicher S.
 Solomir F.
 Sobel Chaim
 Dr. Schneiderowa M.
 Dyr. Schotz Z.
 Stadler Ch.
 Schlecker Filip
 Seiden Izydor
 Dr. Schauder J.
 Stark Rudolf
 Seifer S.
 Sandelowa Hel.
 Schenkel Sabina
 Schweitzer Herman
 Sperberowa Fr.
 Silber Ozjasz
 Dyr. Schall M.
 Drowa Stauberowa
 Stóffowa Ella
 Schutzmau Maurycy
 Silbersteinowa Regina
 Dyr. Sokal Klemens
 Spazierer Jakób
 Schlanger Selig
 Schweitzer Abraham
 Spinner Chaim
 Schimmel Józef Samuel
 Steiger Chaskiel
 Schleicher Henryk
 Salz Fryda
 Schleicher Dawid
 Schwarz Cyla
 Schwätzer Lea
 Safier Golda
 Fma Salamander
 Schönnblum i Weinberg
 Schullberg S.
- Dyr. Sternbach Norbert
 Schützowa S.
 Sonnenschein H.
 Schreiber Jakób
 Siebertowa
 Steurman (nafta)
 Apt. Stein (galen)
 Schächterowie
 Schächter Emanuel
 Inż. Schmuckerowa
 Inż. Sobelowa
 Schneid Leon
 Dr. Storch Jetti
 Streisberger
 Schönhofeld Szulim
 Suchystawowa
 Dr. Schorr Szulim
 Schranz Jakób
 Standowa
 Singer S.
 Schlaff Herman
 Seif Josef
 Apt. Sommerstein i Suss-
 man
 Dr. Sommerstein Emil
 „ Selzer Dawid
 „ Schönhofeldowie
 „ Schorr Adolf
 „ Schreiber Dawid
 Stützer Bernard
 Silber Natan
 Sold Szymon
 Sold Mechel
 Seifer Szymon
 Spiegel Sami i Syn
 Sum S. B.
 Seidenfrau Bronia
 Schorr Herman
 Schechter i Ska
 Dr. Schauder
 Spiener Chaim
 Salomon Regina
 Dr. Schenker Emanuel
 „ Scherzer Samuel
 „ Scherzer Emanuel
 „ Sobolowie
 Serles Leon
 Schargel Oswald
 Dr. Sommerstein S.
 Sussman Leopold
 Serles Izydor
 Dyr. Stock
 Steinberg Regina
 Strassberg Gerszon
 Schneider Leopold
 Sa ss B.
 Dr. Silberschein (Poseł)
 Serles Irma
 Dr. Safier
 Safrinowa Regjna
 Salomon Regina
 Sandauerowa Paulina
 Inż. Sattlerowa

- Schein Fani
 Schleifer Józef
 Schwarz (fryzjer)
 Schneidowa Betti
 Schneidowa Eugenia
 Schreiber
 Inż. Schrenzlowa
 Seemannowa
 Selzer Dawid
 Sigal Aron
 Sigal Zygmunt
 Sibermann Julja
 Singer Wolf
 Sobel Jakób
 Sokal (Biuro asokur.)
 Spatz Fanny
 Dr. Sprecher Ozjasz
 Standowie Karolowie
 Stark Berta
 Sternberg Jadwiga
 Sternbach Samuel
 Sternberg Hillel
 Sternhellowa Augusta
 Sternlicht Leopold
 Strassberg Dora
 Szpiperowa Marcela
 Drowa Storchowa
 Scharf F.
 Inż. Seelenfreund Dawid
 Susmann Leopold
 Schnurgass Etti
 Scherzer Anna
 Stern I.
 Sicher Róża
 Süssowa Róża
 Silber N.
 Seide Marek
 Schorr Karolina
 Tabak - Kazimierzowska
 Tombak S.
 Drowa Thomowa Róża
 Thomowa Ella
Topf Leon
 Tennenbaumowa - Kopc.
 Tennenbaum Juljus
 Tennenbaum Ernest
 Tennenbaum Anna
 Inż. Tisch Joachim
 Tornowa - Piekarska
 Tauowa Zofja
 Tennenbaum Leon i Sy-
 nowie
 Tiger Antonina
 Tepper E.
 Bcia Tariatkower
 Teichman M.
 Dr. Thon Dawid
 Tamara Abraham
 Tennenbaum
 Taube E.
 Torten Józef
 Trinczer Maks
 Tennenbaum Jakób
 Tauber Sala
 Topfowa Berta
 Tombak Adolf
 Taube Filip
 Turteltaubowa Marja
 Inż. Tisch Joachim
 Dr. Tennenbaum S.
 Torten Josef
 Dr. Tennenbaum
 Taube E.
 Tag Adolf
 Tieger Adolf
 Taube Dawid
 Drowie Tandlerowie
 Mr. Tennenbaum Otmar
 Thalerowa
 Thau Stanisław
 Thun Józef
 Thürhausowie Zygm.
 Inż. Tombakowa
 Tennenbaum Leon
 Taube Filip i Ska
 Drowa Urichowa
 Urichowa Franciszka
 Unz Karol
 Ulam Szymon
 Urich Emil
 Ulam
 Ulrich Bernard
 Ungar Adolf
 Uram Julia
 Inż. Vogelowa Erna
Dyr. Vogel Anzelm
 Verständig Adela
 Verkauf
 Dr. Wasser Ozjasz
 Dr. Wiesenberg Witold
 Weinrebowa Bronisława
 Weinreb Natan
 Weingarten Norbert
 Red. Weinstock Leon
 Wallachowie
 Dr. Weissmann Ozjasz
 Wittelsowa - Łazarza
 Wundemann - Rynek
 Weinberg Ignacy
 Waldmann Andzia
 Drowa Weichertowa Ida
 Weinrebowie - Zamknięta
 Weiss Sammel
 Dyr. Wechsler (Karpalit)
 Wallach Zalel
 Weiser R.
 Wiesner
 Weiss E.
 Sen. Dr. Wurzel
 Wind S.
 Wandel J.
 Winnik Sabina
 Winter Salcia
 Wallerstein Berta
 Weich N.
 Weithorn J.
 Radca Wallerstein
 Wallerstein Józefa
 Weithorn Joel
 Wołlowa
 Weiser S.
 Dr. Weidmanowa Fr.
 Wachsowa
 Dr. Wolf Aron
 Withopf Jakób
 Weis
 Wolloch Eisig
 Wolf Dora
 Wittels A. L.
 Wegman Dawid
 Weiser S.
 Dr. Weichert Leon
 Dyr. Weinraub Zofia
 Weinreb i Ska
 Welger
 Dr. Wachman J.
 Wurzel J.
 Wallach Szulim
 Dr. Wittlin
 Wittlin Zygmunt
 Dr. Wittman Kuno
 Widhopf J.
 Willner J.
 Wurm M. J.
 Wolf Israel
 Dr. Weitz
 Waldbaum Simon
 Weisman Fani
 Dr. Wachmann J.
 Wachs J. L.
 Waldmann Saul i Anna
 Wassermann Zygmunt
 Wechsler Łazarz
 Wecker Marja
 Weinberg Cyla
 Weissbergowa Vilma
 WeitHerman
 Drowa Weissmannowa
 Welgerowa
 Winter Salomon
 Wischik Regina
 Wittlin Adolf
 Dr. Wittlinowa Amalja
 Wittlinowa E.
 Wohl Oskar
 Wollisch Adolf
 Waldman i Kohl
 Wurm Cyla
 Wolfowa B.
 Weiss Janka
 Wassergiesserowa Reg.
 Weissmann Mische
 Dyr. Zählerowa
 Zimmermanowie - Listop.
 Fma A. H. Zipper
 Apt. Zuckermann
 Dr. Zucker Abraham

Zimmermann Samuel
 Zimand Eisig
 Zelażnik Salomon
 Zakoszanski
 Zier Dawid
 Dr. Zion Leon
 Zimand M.
 Zeller Møjer
 Dr. Zuckerkandel C.
 Drowa Zionowa

Zucker
 Zimmerman Hersch
 Zwicker Mania
 Zissu Moses
 Zucker Berisch
 Zimand i Thorn
 Apt. Zuckerman
 Zarwanitzer
 Zuckerkandel

Zimand i Hammer
 Zehnerowie
 Zelażnikowa Stefania
 Zimmermann
 Zipperowa Aniela
 Zissu Rozalia
 Ap. Zuckermann Leon
 Zwillingowa
 Dr. Zwilling Edgar

IZAK FRIEDMAN
DRUKARNIA
IWÓW, SYKSTUSKA 4.
WAZELAD 1120
dnia 17 IV 1928